

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สุนทรียศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของคุณวิทยา เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องความงาม ความงามในศิลปะ และยังรวมไปถึงเรื่องรสนิยม และมาตรฐานทางคุณค่าสำหรับตัดสินศิลปะว่าด้วย ทฤษฎีศิลปะ และทำที่หรือความรู้สึกนึกคิดที่มนุษย์มีต่อศิลปะ สุนทรียศาสตร์เป็นคำในภาษา สันสกฤต แปลว่า วิชาที่ว่าด้วยเรื่องแห่งความงามหรือสิ่งที่สวยงาม ภาษาอังกฤษใช้คำว่า AESTHETIC หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยความรู้สึกอันมีความงามเป็นพื้นฐาน การศึกษาฝึกฝน ในเรื่องสุนทรียะไม่ใช่ของง่าย เป็นเรื่องของแต่ละบุคคล สุนทรียะเป็นศาสตร์หนึ่งของวิชา ปรัชญาโดยอยู่ในแขนงอภิปรัชญาซึ่งมีเนื้อหาสาระจำแนกออกได้ ๒ คำคือสุนทรียะหมายถึงสิ่ง ที่เกี่ยวกับความนิยม ความงาม สุนทรียภาพ หมายถึง ความรู้สึกถึงคุณค่าของสิ่งที่งามและ ความเป็นระเบียบของเสียง และถ้อย คำที่ไพเราะ กับ สุนทรียศาสตร์ จึงหมายถึง วิชาที่ว่าด้วย ความนิยม ความงาม จะเห็นได้ว่า สุนทรียะ สุนทรียภาพ และสุนทรียศาสตร์ เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เป็นปรัชญาที่ว่าด้วยความงามที่เกี่ยวกับความรู้สึกละเอียดอ่อนใน ความงามความงามนี้อยู่ในธรรมชาติและในงานที่มนุษย์สร้างขึ้นเราอาจมองเห็นความงามของ วัตถุสิ่งเดียวกันไปคนละแง่ก็ได้สุนทรียศาสตร์เป็นปรัชญาศิลปะ ซึ่งมีหน้าที่หลักคือค้นหา ธรรมชาติของความงาม

ความงามไม่ต้องขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ต้องแน่นอนตายตัว และต้องถ่ายทอดความ เป็นอุดมคติออกมาได้ ความงามเป็นสิ่งที่มิอยู่จริงและมีกฎเกณฑ์ที่มีมาตรฐานตายตัว ไม่ ขึ้นกับศิลปินหรือวัฒนธรรมศิลปินเป็นเพียงผู้รู้กฎเกณฑ์ความงามนั้นและสร้างผลงานแม้ แนวคิดเช่นนี้ในยุคของเรา ในปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๐ จะดูเหมือนอ่อนแอแรงลงไปมาก แต่ก็ต้อง เข้าใจความคิดและสังคมของคนโบราณ ฉะนั้นจึงต้องมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ในการตัดสินเรื่อง

ต่าง ๆ เช่น ในเรื่องของความดี ถ้าความดีไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว วันนี้อาจอย่าง พรุ่งนี้
ว่าอีกอย่าง คนหนึ่งว่ากันอย่างหนึ่ง ๆ ต่างกัน การตัดสินเชิงจริยธรรมก็จะมีปัญหา เรื่องความ
งามก็เช่นกัน อย่างที่กล่าวมาแล้ว เพราะฉะนั้น ฐานคิดเช่นนี้ จึงทำให้นักคิดเชื่อมั่นในกฎเกณฑ์
อันแน่นอน ที่ต้องมีในเรื่องความจริง ความดี และความงาม ที่เป็นสากล

ปราสาทพนมรุ้งเป็นโบราณสถานที่ตั้งอยู่บนเขาพนมรุ้ง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๒ (บ้านดอน
หนองแห่น) ตำบลตาเป็ก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ สร้างขึ้นโดยมีรูปแบบของ
ศิลปะเขมรโบราณ ที่มีความงดงามมากที่สุดแห่งหนึ่ง ความงดงามและความยิ่งใหญ่ของ
ปราสาทแห่งนี้ปรากฏให้เห็นได้ในรูปของงานสถาปัตยกรรม การจำลองลดหลั่นการเลือกทำเล
ที่ตั้งบนยอดเขามีแผนผังตามแนวแกนที่มีองค์ประกอบของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เรียงตัวกันเป็น
แนวเส้นตรงพุ่งเข้าหาจุดศูนย์กลาง คือ ปราสาทประธาน จากงานก่อสร้างที่ยิ่งใหญ่นี้ ชวนให้
เกิดความสงสัยและอศรรยใจเป็นอย่างยิ่งว่าคนในสมัยโบราณสร้างปราสาทหลังนี้ขึ้นมาได้
อย่างไรปราสาทหินอันงดงามรกร้างอยู่ท่ามกลางป่าเขา แต่สำหรับบุคคลภายนอกต่างบ้านต่าง
เมืองนั้น ปราสาทแห่งนี้รู้จักกันครั้งแรกตามที่มีเอกสารที่มีการกล่าวถึงปราสาทพนมรุ้งเป็นครั้งแรกคือ
บันทึก ของนายเอเตียน เอมอนิเยร์ (Etienne Aymonier^๒) ชาวฝรั่งเศสในปี พ.ศ.
๒๔๒๘ตีพิมพ์เป็นบทความใน พ.ศ. ๒๔๔๕

พนมรุ้งหรือ วุรุง^๓ แปลว่า ภูเขาอันกว้างใหญ่ เป็นที่มาของชื่อ "พนมรุ้ง" ในปัจจุบัน
ปราสาทอิฐ ๒ องค์ทางทิศเหนือของปราสาทประธาน รวมทั้งองค์ประกอบสถาปัตยกรรมบาง
ชั้น และจารึกที่กล่าวสรรเสริญพระเกียรติคุณของพระเจ้าราเชนทรวรมันที่ ๒ (พ.ศ. ๑๔๘๗ -
๑๕๑๑) เป็นเทวสถานในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย มีการบูรณะก่อสร้างต่อเนื่องกันมาหลาย
สมัย ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๗ และในพุทธศตวรรษที่ ๑๘ พระ
เจ้าชัยวรมันที่ ๗ แห่งอาณาจักรขอมได้หันมานับถือพุทธศาสนาเถรวาทแทน เทวสถานแห่งนี้
จึงได้รับการดัดแปลงเป็นศาสนสถานในพุทธศาสนา ในช่วงแรกปราสาทหินพนมรุ้ง สร้างขึ้น
จากหินทรายสีชมพู ตั้งอยู่บนยอดเขาพนมรุ้งสูง ๑,๓๒๐ ฟุตจากระดับน้ำทะเล ชื่อพนมรุ้ง
แปลว่าภูเขาใหญ่ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ ๑๕- ๑๘ ได้สร้างปราสาทแห่งนี้ขึ้น

^๒Etienne Aymonier. **Le cambodge, Tome II, Les provinces siamoises.** Paris, Ernest
Leroux, 1901, p.133 sqq.

^๓ม.ร.ว.สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์.พนมรุ้ง. (กรุงเทพมหานคร : ศิลปวัฒนธรรม. ๒๕๓๑), หน้า ๕

และได้ทรงบำเพ็ญพรตเป็นโยคี ณ ปราสาทพนมรุ้ง มีประวัติหลายอย่างทางวัตถุทางธรรมชาติ
กว่า ๑๐๐,๐๐๐ ปี

กรมศิลปากร^๔ ได้ประกาศขึ้นทะเบียนปราสาทพนมรุ้งเป็นโบราณสถานของชาติ
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ ตอนที่ ๗๕ วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ และปี พ.ศ.
๒๕๐๓ - ๒๕๐๔ ได้ดำเนินการสำรวจปราสาทพนมรุ้งอีกครั้ง ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้เริ่ม
ดำเนินการบูรณะปราสาทพนมรุ้งด้วยวิธีอนัสติโลซิส (Anastylosis) เปิดเป็นอุทยาน
ประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ โดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธาน อีกทั้งยังทรงศึกษาจารึกที่พบใน
พนมรุ้ง ในรูปของวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

มนุษย์นั้นเป็นเป็นสิ่งที่มิระเบียบ มิใช่ไร้ระเบียบ แต่มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่แน่นอนอยู่ใน
ธรรมชาติ (และเหนือธรรมชาติ) เช่น ร่างกายของมนุษย์ และคนทำงานศิลปะ จะพบว่าร่างกาย
ของมนุษย์สามารถ กำหนดสัดส่วนได้แน่นอน เช่น ถ้าแบ่งครึ่งออกในแนวดิ่ง ก็จะมีสัดส่วนที่
สมมาตรพอดี หรือตาก็จะอยู่กึ่งกลางของศีรษะ และระหว่างศีรษะจรดคางก็จะเป็นมุมเป็นต้น
จะเห็นถึงระเบียบที่แน่นอนและงดงามตามธรรมชาติ หรือ แบ่งร่างกายออกเป็นสัดส่วน เช่น
ศีรษะเท่ากับ ๑ ส่วน ต่อ ๖-๗ ส่วนของร่างกาย ถ้าหากมีสัดส่วนที่เพี้ยนไปจากนี้ เราจะเห็นได้
ชัดว่า "ยังงี้ก็ไม่งามไปได้" เป็นต้น และถ้าศิลปินถ่ายทอดสิ่งนี้ได้ดี ตรงกับที่เกณฑ์ที่มีอยู่ ก็
ถือว่างาม ความงามเป็นความพอดีของสัดส่วน ความเป็นเอกภาพของทัศนธาตุ มีองค์ประกอบ
ศิลปะสมบูรณ์ลงตัวของสรรพสิ่งทั้งหลายที่มนุษย์สัมผัสรับรู้ได้ แล้วเกิดความพึงพอใจและมี
ความสุข" โดยแบ่งประเภทความงามออกเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือ ความงามที่เกิดขึ้นเอง
ตามธรรมชาติของสิ่งต่างๆ เช่น ความงามของดวงอาทิตย์ยามรุ่งอรุณและยามอัสดง ความงาม
ของดวงจันทร์ในคืนวันเพ็ญ ความงามของภูเขา ต้นไม้ ดอกไม้ ที่สัมพันธ์กลมกลืนกับ
บรรยากาศ ความงามของสัตว์และพืชใต้ทะเลที่มีรูปร่างและสีสันสดใส เป็นต้นและความงาม
ที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์เป็นความงามที่มีผลมาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็น

^๔สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราช
กุมารี, "จารึกพบที่ปราสาทหินพนมรุ้ง", วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๑).

แรงดลใจในการสร้างสรรค์และถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะที่มีความงาม เช่น งานจิตรกรรม งานประติมากรรม และงานสถาปัตยกรรม เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจและมีแนวคิดในเรื่องสุนทรียศาสตร์ที่ได้ปรากฏอยู่ในประติมากรรมปราสาทหินพนมรุ้งนั้นมีทั้งคุณค่าของความงาม ของความดี และความจริงนั้นมีได้อย่างไร ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาวิเคราะห์แนวคิดสุนทรียศาสตร์ในประติมากรรมปราสาทหินพนมรุ้ง เพื่อเพิ่มความรู้ ความคิด ความเข้าใจ เป็นสถานที่ให้ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมเขมรโบราณที่เป็นงานประติมากรรมที่เกี่ยวกับคุณค่าของความงามของปราสาทหินพนมรุ้ง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยจะได้มีโอกาสนำเสนอแนวคิดทาง สุนทรียศาสตร์ที่เป็นงานในทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่าของงานประติมากรรมสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาคุณค่าและความหมายของศิลปะในทฤษฎีสุนทรียศาสตร์
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาประติมากรรมของปราสาทหินพนมรุ้ง
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวคิดสุนทรียศาสตร์เรื่องคุณค่าและความหมายในประติมากรรมของปราสาทหินพนมรุ้ง

๑.๓. ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีขอบเขตในการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดในประติมากรรมปราสาทหินพนมรุ้งในเชิงสุนทรียศาสตร์ โดยการนำภาพถ่ายของประติมากรรมปราสาทหินพนมรุ้งมาใช้ประกอบและนำหลักทฤษฎีต่างๆ ทางสุนทรียศาสตร์มาวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นความงาม คุณค่า ความจริง ความดี ความเชื่อ ของผลงานทางประติมากรรมปราสาทหินพนมรุ้ง

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเอกสาร

- ๑.๓.๒.๑ เอกสารข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ใช้คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๔, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙.

๑.๓.๒.๒ เอกสารข้อมูลวิทยุภูมิได้แก่ การศึกษาจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย เอกสาร ตำราวิชาการ อินเทอร์เน็ต บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานประติมากรรม ปราสาทหินพนมรุ้ง

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ ต้องการทราบว่าคุณค่าและความหมายของศิลปะในทฤษฎีสุนทรียศาสตร์มีความหมายความสำคัญอย่างไร

๑.๔.๒ ต้องการทราบประติมากรรมของ ปราสาทหินพนมรุ้งมีความหมายอย่างไร

๑.๔.๓ ต้องการทราบแนวคิดสุนทรียศาสตร์เรื่องคุณค่าและความหมายในประติมากรรมปราสาทหินพนมรุ้งมีแนวคิดอะไรบ้าง

๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ปราสาท หมายถึงที่ประทับของพระมหากษัตริย์หากแต่เป็นศาสนสถานหรือที่ประทับของเทพเจ้าตามศาสนาและลัทธิที่ตนนับถือเฉพาะปราสาทหินพนมรุ้ง

ประติมากรรมปราสาทหินพนมรุ้ง หมายถึง สถานที่ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมาจากอิฐ หิน หินทรายและศิลาแลงที่แฝงแนวคิดเรื่องความเชื่อในลักษณะเป็นรูปที่เกี่ยวข้องกับ คน สัตว์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ซึ่งได้ปรากฏอยู่ที่ปราสาทหินพนมรุ้ง

สุนทรียศาสตร์(Aesthetics) หมายถึง วิชาที่เกี่ยวกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ ของมนุษย์แล้วเป็นอารมณ์ ทำให้ความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งงดงามและยินดี โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนที่เป็นคุณค่าเฉพาะปราสาทหินพนมรุ้ง

๑.๖. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมนำภาพถ่ายที่ได้ประติมากรรมปราสาทหินพนมรุ้งมาวิเคราะห์และศึกษาจากงานวิทยานิพนธ์ งานวิจัย เอกสาร ตำราวิชาการ อินเทอร์เน็ต บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๑.๖.๑ กীরติ บุญเจืออธิบายในหนังสือพจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทยอธิบายความหมายของคำว่า สุนทรียศาสตร์ เป็นวิชาว่าด้วยสิ่งที่สวยงามหรือไพเราะ คำว่า Aesthetics มาจากภาษากรีกว่า Aisthetikos = รู้ได้ด้วยผัสสะ สุนทรียธาตุ (Aesthetics Elements) ซึ่งมีอยู่ ๓ อย่างคือ ความงาม (Beauty) ความแปลกหูแปลกตา (Picturesqueness) และความน่าทึ่ง (Sublimity)^๕

๑.๖.๒ จรูญ โกมุทร์ตานนท์ ได้อธิบายแนวความคิดทางศิลปะภายใต้สโลแกนที่ว่า “ศิลปะเพื่อศิลปะ” (Art for Art's sake) แนวความคิดนี้ก่อตัวขึ้นในช่วงศตวรรษที่ ๑๙ เป็นแนวความคิดของผู้หลงใหลและยกย่องเชิดชูศิลปะอย่างสูงสุนทรียนิยมเกิดขึ้นเพราะไม่พอใจต่อความเชื่อที่ค่อนข้างดูถูกศิลปะของพวกศีลธรรมนิยมซึ่งให้ศิลปะเป็นเพียงเครื่องมือในการรับใช้เป้าหมายบางอย่างทฤษฎีนี้ต้องการจะชี้ให้เห็นว่าศิลปะเป็นสิ่งสูงส่งไม่ได้ต่ำต้อยและต้องการประกาศอิสรภาพของศิลปะจากศีลธรรมและคุณค่าอื่นๆ^๖

๑.๖.๓ ชาญวิทย์ สุขพร อธิบายในวิทยานิพนธ์สถาบันพัฒนกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ได้กล่าวว่าเกิดจากการสร้างสรรค์ของจิตรกรที่ได้รับการเรียนรู้ฝึกหัดและอบรมมาอย่างดีพร้อมบริบูรณ์ได้ใช้ความสามารถทางการสร้างสรรค์จิตรกรรมด้วยความรู้ความคิดและความบันเทิงใจทางคุณธรรมให้ปรากฏออกมาเป็นจิตรกรรมอันอุดมด้วยสุนทรียภาพเพื่อให้ผู้ชมได้ความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าได้^๗

๑.๖.๔ น.ณ ปากน้ำอธิบายในหนังสือถาม-ตอบ ศิลปะไทยว่า สัญชาตญาณหรืออารมณ์รับรู้ในความงามปราชญ์ท่านเรียกว่าอารมณ์ในสุนทรียะ (Aesthetic sense) ซึ่งมีอยู่ใน

^๕ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : กองศิลปกรรม. ๒๕๓๐. หน้า ๗

^๖จรูญโกมุทร์ตานนท์, สุนทรียศาสตร์ปัญหาเบื้องต้นในปรัชญาศิลปะและความงาม, (นนทบุรี : เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์, ๒๕๓๙, .หน้า๗๐.

^๗ชาญวิทย์สุขพร, “พิพิธภัณฑภาพจิตรกรรมฝาผนังไทย”, วิทยานิพนธ์สถาบันพัฒนกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๗), หน้า๗.

จิตใจของทุกคนจึงทำให้มนุษย์เข้าไปยึดมั่นในสิ่งที่พบเห็นแล้วไม่ทำให้ขัดตาระวังไม่มีและเกิด
ความเชื่อในสิ่งที่พบเห็นหรือรับรู้ขึ้น^๔

๑.๖.๕ พระมหาอุดม ปญญาโก ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์พุทธศิลป์เชิง
สุนทรียศาสตร์” ได้ข้อสรุปดังนี้ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ในตะวันตกกับพุทธปรัชญาเถรวาทมี
ความแตกต่างกันใน ๒ ประเด็นหลัก คือ ความมีอยู่ของความงาม ในทฤษฎีสุนทรียศาสตร์
ตะวันตกอธิบายไปในแนวทางตามพื้นฐานอภิปรัชญา ได้แก่ แนว คิดแบบวัตถุนิยมหรือสสาร
นิยม ซึ่งมีทรรศนะว่า สิ่งที่มีจริง คือวัตถุเท่านั้น แนวคิดแบบจิตนิยม มีทรรศนะว่า สิ่งที่มีอยู่จริง
คือจิตเท่านั้น แนวคิดแบบทวินิยม มีทรรศนะว่า ทั้งวัตถุหรือสสารและจิตเป็นสิ่งที่มียู่จริง
ขณะที่พุทธปรัชญาเถรวาท มีพื้นฐานแนวคิดทางอภิปรัชญาที่แตกต่างกับแนวคิดแบบวัตถุนิยม
และจิตนิยม เพราะพุทธปรัชญาเถรวาทมิได้มีแนวคิดแบบสุดโต่งไปด้านใดด้านหนึ่งและมี
ลักษณะบางอย่างคล้ายกับทวินิยมแต่ก็แตกต่างกับทวินิยมแบบ ตะวันตก เพราะว่าพุทธปรัชญา
เถรวาทมีทรรศนะเกี่ยวกับการมีอยู่ของจิตและสสารวัตถุนบนพื้นฐานของหลักไตรลักษณ์ และ
หลักอทิปปัจจยตาหรือปฏิเสธสมุปบาท^๕

๑.๖.๖. พิมพ์ภา เครื่องกาแหงอธิบายในงานวิจัยเรื่อง “สุนทรียทัศน์ในพระสูตรตัน
ปิฎกใต้ให้ความหมายว่าการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะของจิตรกรรมฝาผนัง พุทธปรัชญาถือว่า
เกิดจากการรับรู้อารมณ์ของมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้น การตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะ หรือความงาม
ของจิตรกรรมฝาผนังที่ยึดหลักความพึงพอใจของผู้ตัดสินนี้ พุทธปรัชญามีพระพุทธรูปที่
แสดงการตัดสินไว้พอให้เรายึดเป็นหลักเปรียบเทียบได้บ้าง เมื่อครั้งที่กลุ่มคฤหบดีมีความเห็น
ขัดแย้งกันเรื่องความพึงพอใจที่ได้รับจากกามคุณ ๕ ว่า กามคุณชนิดไหนที่ให้ความพึงพอใจได้

^๔น. ฦปากนำ, ฦาม-ตอบศิลปะไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สารคดี, ๒๕๔๐), หน้า
๔๔.

^๕พระมหาอุดม ปญญาโก, “การศึกษาวิเคราะห์พุทธศิลป์เชิงสุนทรียศาสตร์”, วิทยานิพนธ์พุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), บทคัดย่อ.

สูงสุดกว่ากัน และอีกครั้งหนึ่งเมื่อพระราชาทรงหลาย ชัดแย้งกันในเรื่องเดียวกันนี้ ทั้งสองครั้ง พุทธเจ้าทรงตัดสินเหมือนกัน^{๑๐}

๑.๖.๗. **ราชบัณฑิตยสถาน** ได้เขียนในพจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ -ไทย อธิบายความหมายของคำว่า สุนทรียและสุนทรียศาสตร์ Aesthetic ว่า หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยความนิยมความงามหรือความนิยมในความงาม เป็นอารมณ์ ความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งงดงาม ไพเราะรื่นรมย์ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติหรืองานศิลปะ ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นด้วยประสบการณ์^{๑๑}

๑.๖.๘ **สถาบันราชภัฏสวนดุสิต**อธิบายในหนังสือว่า สุนทรียภาพของชีวิต ได้ อธิบายว่าความเป็นเหตุปัจจัยแห่งกันและกันตามหลักปัจจุสมุปบาท และยังเป็นตัวเชื่อมอีก อันหนึ่งระหว่างมนุษย์กับหลักจริยธรรมทางพุทธ-ปรัชญา กล่าวคือทำให้ได้รับรู้ทั้งความงาม และแนวทางในการดำเนินชีวิตของบรรพบุรุษ ทั้งช่วยให้จิตใจของมนุษย์อ่อนโยนมีพรหมวิหาร ในจิตใจด้วย^{๑๒}

๑.๖.๙ **สมเกียรติ ตั้งนโม**อธิบายในงานวิจัยเรื่องศึกษาเปรียบเทียบแนวคิด สุนทรียศาสตร์ในพุทธศาสนากับปรัชญาของเพลโต ได้กล่าวว่าแนวความคิดของศิลปินในฐานะ ผู้สะท้อนหรือถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและจินตนาการออกมาสู่ผู้รับรู้นั้นมีหลักที่พอจะแยก กล่าวไว้๓ประเด็นคือ๑. โปรโตโมเสสเสียงจากผู้อื่นแรงกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก๒. โยนิโสมนสิการการทำให้แบบกายใช้ความคิดพิจารณาข้อมูล๓. แนวความคิดสร้างสรรค์งาน ศิลปะศิลปินมีสัมมาทิฐิ^{๑๓}

^{๑๐}พิมพ์ภา เครื่องกาแหง, “สุนทรียทัศน์ในพระสูตรตันปิฎก”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา บัณฑิต., (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๑), หน้า ๘๑

^{๑๑}ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒ . กรุงเทพมหานคร : กองศิลปกรรม. ๒๕๓๐. หน้า ๗

^{๑๒}สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, **สุนทรียภาพของชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๔๒), หน้า ๑๔.

^{๑๓}สมเกียรติ ตั้งนโม, “ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดสุนทรียศาสตร์ในพุทธศาสนากับ ปรัชญาของเพลโต”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๗), หน้า ๘๑.

๑.๖.๑๐ จอห์น เลน เขียนอธิบายในหนังสือความงามข้ามกาลเวลา : สุนทรียธรรมในศิลปะและชีวิตประจำวันให้ความหมายเอาไว้ว่า “สุนทรียธรรมแนวพุทธนั้นเป็นอะไรมากกว่าความสบายใจแต่เป็นสิ่งที่ซบซู่จิตใจเราไปจากภาวะที่บีบรัดจิตสำนึกทำให้เราได้เข้าถึงความเป็นหนึ่งเดียวยามได้เชื่อมโยงตัวตนกับจิตสำนึกในระลอก” เป้าหมายหลักของพุทธศิลป์ทุกประเภทก็เพื่อทำให้เราบรรลุถึงสันติสุขภายในนี้^{๑๔}

๑.๖.๑๑ เฮอเบอร์ท สเปนเซอร์ กล่าวว่าศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของอารมณ์สุนทรีย์ที่ตอบสนองความต้องการทางคุณค่าในสิ่งที่ดีให้กับชีวิตที่ขาดหายไป ศิลปะจะต้องแสดงอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นอิสระ ซึ่งหลุดพ้นจากพันธนาการของกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ^{๑๕}

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจและมีแนวคิดที่จะศึกษาวิเคราะห์แนวคิดสุนทรียศาสตร์ในคุณค่าและความหมายประติมากรรมของปราสาทหินพนมรุ้งนั้น มีทั้งคุณค่าของความงาม ความดี และความจริงนั้นมีได้อย่างไรในประติมากรรมที่เกี่ยวกับคุณค่าของความงามของปราสาทหินพนมรุ้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้วิจัยจะได้มีโอกาสนำเสนอแนวคิดที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ในทางสุนทรียศาสตร์ในประติมากรรมสืบต่อไป

๑.๗. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ที่เป็นภาพถ่ายมาในการวิเคราะห์ข้อมูลและมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

^{๑๔} จอห์น เลน เขียน, ความงามข้ามกาลเวลา : สุนทรียธรรมในศิลปะและชีวิตประจำวัน, สดใส ชันติวรพงศ์ แปล, (กรุงเทพมหานคร : แปลนพริ้งดั่ง จากัด (มหาชน), ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๕.

^{๑๕} H. Spencer, **The Principles of Psychology**, (New York: Appleton, 1956), pp. 632-635.

๑.๗.๑ ศึกษาจากภาพถ่ายประติมากรรมปราสาทหินพนมรุ้งและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ งานวิจัย ตำราวิชาการหนังสือบทความต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์

๑.๗.๒ ศึกษาและค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจาก วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ ทั้งปรัชญาตะวันตกและปรัชญาตะวันออก

๑.๗.๓ วิเคราะห์ปรัชญาแนวคิดและอิทธิพลในการสร้างสรรค์ผลงาน รวมทั้งลักษณะรูปแบบผลงานประติมากรรมต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับปราสาทหินพนมรุ้ง

๑.๗.๔ สรุปผลการวิจัยและนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ภาพถ่ายประติมากรรมปราสาทหินพนมรุ้งในเชิงสุนทรียศาสตร์ พร้อมข้อเสนอแนะ เพื่อยอดงานวิจัย

๑.๘. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบและเข้าใจคุณค่าและความหมายของศิลปะในทฤษฎีสุนทรียศาสตร์

๑.๘.๒ ทำให้ทราบและเข้าใจประติมากรรมของปราสาทหินพนมรุ้ง

๑.๘.๓ ทำให้ทราบและเข้าใจแนวคิดสุนทรียศาสตร์เรื่องคุณค่าและความหมายในประติมากรรมของปราสาทหินพนมรุ้ง